Närpiön kaupungin lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien valtioneuvoston selontekoa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (VNS 6/2021 vp)

Närpiön kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunto koskien *valtioneuvoston selontekoa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista* (jäljempänä toimintasuunnitelma). Toimintasuunnitelma on perusteellinen teos, joka pohjautuu käytettävissä olevaan faktatietoon, ja jossa eri alojen asiantuntijoiden lausunnoilla vahvistetaan ja pohjustetaan ehdotettujen toimenpiteiden suuntaa, mikä parantaa merkittävästi mahdollisuuksia sille, että suunnitelmassa ehdotetuilla toimenpiteillä saadaan aikaan hyviä ja kestäviä vaikutuksia pitkällä aikavälillä.

Närpiön kaupunki haluaa kuitenkin tuoda esiin vielä muutaman konkreettisen näkemyksen perustuen kaupungin yli 30 vuoden kokemukseen kotouttamistyöstä. Nämä näkökohdat liittyvät pääasiassa siihen, että on tärkeä osallistaa myös työn perusteella muuttavat perehdyttävään kotoutumiskoulutukseen. Joustavuuden ja paikallisen sitouttamisen merkitys organisaatioiden välisessä kotouttamisyhteistyössä on suuri. On myös tärkeää selkeästi keskittyä kotoutumisen kaksisuuntaiseen ulottuvuuteen, eli on selvästi korostettava kieli- ja kulttuurisensitiivisyyttä sellaisen henkilöstön täydennyskoulutuksessa, joka tuottaa palveluja maahanmuuttajille, sekä kansansivistyksellisiä toimenpiteitä suhteessa valtaväestöön.

Toimenpiteissä tulee huomioida myös työn perusteella muuttavat

Ehdotetut koulutustoimenpiteet (11.3, katso myös 11.5.1) ovat tarkoituksenmukaisia. Myös työn perusteella maahan juuri muuttaneiden tulisi kuulua kieli- ja yhteiskuntatietouskoulutuksen piiriin sen sijaan, että työnantajat tarjoaisivat sitä vapaaehtoisesti (12.2). Tällaisen perehdyttämiskoulutuksen tulisi muuton syystä riippumatta koskea kaikkia Suomeen muuttavia, ja tähän liittyvää lainsäädäntöä tulisi harkita. Se vahvistaisi erityisesti kolmansista maista tulevien tosiasiallisia osallistumismahdollisuuksia ja auttaisi heitä menestymään työmarkkinoilla myös jatkossa.

Kielitaitojen tarve sekä kieli- ja kulttuurisensitiivisyys

Toimintasuunnitelman monissa kappaleissa mainitaan tarve kehittää ruotsinkielisiä kotoutumispolkuja ja kotoutumiskoulutuksia. Tämä on tärkeä askel kotoutumisen sujuvoittamiseksi.

Kappaleessa 8 (s. 47) tuodaan esimerkillisesti esiin se, että viranomaispalvelut on rakennettava siten, että ne palvelevat myös ulkomailta muuttaneita asukkaita (maahanmuuttajia). Se on myös Närpiön kaupungin lähtökohta. Kokemustemme perusteella kielellinen ulottuvuus on tärkeä, mitä korostetaan myös kappaleiden 10 ja 17 ehdotuksissa. Osallisuuden ja turvallisuuden tunne kasvaa, jos tiedot kunnan ja valtion tarjoamista peruspalveluista ovat saatavilla omalla äidinkielillä (tekstinä tai kuvallisesti). Tietyt asiat tulisi olla mahdollista hoitaa omalla äidinkielellä (esim. tulkin avustuksella). Toimintasuunnitelmassa mainitaan henkilöstön jatkokoulutuksen merkitys, mutta kieli- ja kulttuurisensitiivisyyden tarvetta olisi ollut hyvä selventää.

Kyrkvägen 2, 64200 Närpes, Finland
Kirkkotie 2, 64200 Närpiö, Suomi
Tel. +358 (0)6-2249111
Puh. +358 (0)6-2249111
staden@narpes.fi | www.narpes.fi

Työnantajien jatkokoulutus tuodaan selkeästi ja uskottavasti esiin kappaleessa 12.2. Erityisesti sitä taustaa vasten, että suuri osuus Suomen maahanmuuttajista joutuu kokemaan rasismia ja syrjintää, on hyvin olennaista, että suunnitelman kappaleessa 17 keskitytään selkeästi kotoutumisen kaksisuuntaiseen ulottuvuuteen (vrt. Klarenbeek, 2019; Närpiön kaupungin kaksisuuntaisen kotoutumisen toimintasuunnitelma, 2021). Kansansivistystoimia on kehitettävä pitkäjänteisesti, ja kaksisuuntaisuuden näkökulman soveltaminen myös suunnitelman muihin toimenpiteisiin on tärkeää.

Kielitaidon osalta B1.1. on perusteltu tavoitetaso (esim. 11.5.2, s. 78), jonka saavuttaminen voi ilman aiempaa osaamista kestää useita vuosia opiskelutavasta ja koulutustaustasta riippuen. Koulutusten laadun, jota saadun selvityksen mukaan kyllä voidaan parantaa, lisäksi myös nämä perustavanlaatuiset yksilölliset erot tulisi ottaa huomioon kotoutumiskoulutusten kestossa ja toteutuksessa.

Joustavuus ja paikallisuus

Suunnitelman mukaan kotoutumissuunnitelman kesto olisi joustava, mutta korkeintaan kaksi vuotta (11.6). Kokemustemme mukaan joustavuus on hyvä vaihtoehto sellaisille henkilöille, joilla on hyvät lähtökohdat, kun taas kaksi vuotta voi olla liian lyhyt aika sellaisille henkilöille, joilla on esimerkiksi vaikeita traumoja ja/tai hyvin vähän koulutusta. Joustava ja jonkin verran korkeampi yläraja olisi parempi, mihin viittaa myös se, että eräässä aiemmassa kappaleessa puhutaan kolmesta vuodesta.

Tältä osin suunnitelmaa tulee päivittää tosiseikkojen valossa. Suunnitelmassa todetaan, että kunnat ovat keskenään erilaisia, ja että aktiivisen kotoutumisvaiheen kesto vaihtelee kunnittain. Siksi on tärkeää, että toimenpiteitä sovelletaan niin joustavasti, että niissä huomioidaan alueiden väliset selvät erot. Kappaleessa 8 todetaan myös, että tutkimusperusteista tietoa on hankittava lisää kuntien ja muiden toimijoiden välisellä yhteistyöllä. Tältä osin on tärkeää, että kumppanuusohjelmissa otetaan huomioon kuntien moninaisuus, jotta tutkimuksen suhteen saavutetaan oikeanlainen tasapaino.

Ehdotettu monialainen toimintatapa on hyvin oleellinen, ja sitä kuvaillaan hyvin toimintasuunnitelmassa (11.4). Jotta se toimisi toivotulla tavalla esimerkiksi maahanmuuttajien vapaa-ajan harrastusten osalta, on tarpeen korostaa myös paikallisuuden ja paikallistuntemuksen merkitystä. Yhteistyömallien osalta tarvitaan joustavuutta, koska kunnat ovat keskenään erilaisia, kuten edellä on todettu.

Kappaleessa 12.3 mainitut toimenpiteet ovat hyvin tervetulleita sillä edellytyksellä, että niihin sisältyy maahanmuuttajien aiemman osaamisen tunnistaminen ja sen arvioiminen, että pitääkö sitä täydentää.

Muuta

Riittävän rahoituksen turvaaminen vapaan sivistystyön työlle lukutaidon kehittämiseksi ja aikuisten perusopetusta varten on todella suotavaa. Yksinkertaisinta on taata riittävä rahoitus sitä varten, että monivuotisen

kokemuksen omaavat tahot voivat toteuttaa aikuisten perusopetusta riittävässä laajuudessa. Suunnitelmassa tunnistetaan myös se, että kunnat tarvitsevat valtion tukea niille määrättäviä maahanmuuttoon liittyviä lisätehtäviä varten (11.6). Tämä on perusedellytys yhteiskunnallisen koheesion säilymiselle.

Hankintavelvoitteen takia tarvitaan useita tarkistusmekanismeja. Ne voitaisiin korvata laatukriteereillä ja kustannuskatolla.

Suunnitelmassa keskitytään lähinnä aikuisväestön sujuvaan kotoutumiseen työmarkkinoille. Tässä yhteydessä haluamme kuitenkin huomauttaa, että voidaan tarvita myös toimia, joilla vahvistetaan maahanmuuttajavanhempien lasten terveen identiteetin kehittymistä siten, että se parantaa heidän tulevaa asemaansa työmarkkinoilla ja lisää heidän osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Närpiön kaupungin puolesta,

kaupunginjohtaja Mikaela Björklund
kotouttamiskoordinaattori Jennifer Ståhlgård

Lähteet:

Närpiön kaupunki. (2021). *Närpiön kaupungin kaksisuuntaisen kotoutumisen toimintasuunnitelma.* Se löytyy täältä: Säännöt ja selvitykset | Närpiön kaupunki (narpes.fi)

Klarenbeek, L. M. (2019). Reconceptualising 'integration as a two-way process'. *Migration studies*. https://doi.org/10.1093/migration/mnz033

Närpes stads utlåtande till Social- och hälsovårdsutskottet gällande *Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet*

Närpiön kaupungin lausunto Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle koskien *Valtioneuvoston selontekoa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista*

Närpes stad tackar för möjligheten att avge utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet gällande *Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet* (hädanefter åtgärdsplanen). Åtgärdsplanen är ett gediget arbete som tar avstamp i tillgänglig fakta och där olika sakkunnigas utlåtanden fått stärka riktningen i de föreslagna åtgärderna, vilket väsentligt ökar möjligheterna för planens åtgärdsförslag att ha långsiktigt god och hållbar effekt.

Ytterligare några konkreta synpunkter önskar Närpes stad ändå framföra utgående från de över 30 år av erfarenheter av integrationsarbete staden har. Dessa synpunkter gäller i huvudsak vikten av att inkludera också personer hörande till arbetskraftsinvandring i introducerande integrationsutbildning, vikten av flexibilitet och lokal förankring i det organisationsöverskridande integrationssamarbetet, samt vikten av att tydligt fokusera på integrationens tvåvägsdimension, d.v.s. tydligt fokus på språk- och kultursensitivitet i fortbildning av personal som ger service till invandrare och folkbildande åtgärder i relation till majoritetsbefolkningen.

Närpiön kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunnon koskien *Valtioneuvoston selontekoa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista* (jäljempänä toimintasuunnitelma). Toimintasuunnitelma on perusteellinen teos, joka pohjautuu käytettävissä olevaan asiatietoon ja jossa eri alan asiantuntijoiden lausunnoilla vahvistetaan ja pohjustetaan ehdotettujen toimenpiteiden suuntaa lisäten merkittävästi mahdollisuuksia suunnitelmassa ehdotettujen toimenpiteiden hyville ja kestäville vaikutuksille pitkällä aikavälillä.

Närpiön kaupunki haluaa kuitenkin tuoda esille vielä muutaman konkreettisen näkemyksen perustuen kaupungin yli 30 vuoden kokemukseen kotouttamistyöstä. Nämä näkökohdat liittyvät pääasiassa siihen, että on tärkeä osallistaa myös työperäiseen maahanmuuttoon liittyvät henkilöt perehdyttävään kotoutumiskoulutukseen. Joustavuuden ja paikallisen sitouttamisen merkitys organisaatioiden välisessä kotouttamisyhteistyössä on suuri. On myös tärkeää selkeästi keskittyä kotoutumisen kaksisuuntaiseen ulottuvuuteen, eli on selvästi korostettava kieli- ja kulttuurisensitiivisyyttä sen henkilöstön täydennyskoulutuksessa, joka tuottaa palveluja maahanmuuttajille ja kansansivistyksellisiä toimenpiteitä suhteessa valtaväestöön.

Åtgärderna bör beakta även arbetskraftsinvandrare

De föreslagna utbildningsåtgärderna (11.3, se också 11.5.1) är ändamålsenliga. Man borde inkludera också nyinflyttade arbetskraftsinvandrare i språk- och samhällskunskapsutbildning och inte enbart erbjudas på frivillig basis av arbetsgivarna (12.2). Denna typ av introduktionsutbildning borde gälla alla som flyttar till

Finland, oavsett orsak, lagstiftning på området borde övervägas. Det skulle stärka de verkliga möjligheterna till delaktighet och fortsatt framgång på arbetsmarknaden för i synnerhet personer från tredje land.

Behov av språkkunskaper, samt språk- och kultursensitivitet

Åtgärdsprogrammet beaktar i flera kapitel behovet av att utveckla de svenska integrationsstigarna och –utbildningarna. Detta är ett viktigt steg i att förbättra smidigheten i integrationen.

Kapitel 8 (s. 47) lyfter på ett föredömligt sätt fram att myndigheternas service måste byggas upp så att de betjänar också från utlandet inflyttade invånare (invandrare). Det är också utgångspunkten inom Närpes stad. Enligt vår erfarenhet har det visat sig att den språkliga dimensionen är viktig, vilket också betonas i förslagen i kapitel 10 och 17. Den upplevda delaktigheten och tryggheten ökar om information kring kommunal och statlig basservice finns tillgänglig också på det egna språket (i text eller visuellt). Vissa ärenden bör man få möjlighet att uträtta på sitt eget språk (t.ex. med hjälp av tolk). Åtgärdsprogrammet nämner vikten av personalfortbildning, men kunde med fördel förtydliga behovet av en god språk- och kultursensitivitet.

Fortbildning för arbetsgivare lyfts på ett tydligt och trovärdigt sätt fram i kapitel 12.2. I synnerhet mot bakgrund av den stora andel invandrare i Finland som utsätts för rasism och marginalisering i olika former är planens tydliga fokus på integrationens tvåvägsdimension (jfr. Klarenbeek, 2019; Handlingsplan för tvåvägsintegration i Närpes stad, 2021) i kapitel 17 av kritisk betydelse. Folkbildningsinsatserna för allmänheten bör byggas upp långsiktigt och det är viktigt att tvåvägsperspektivet också tillämpas gällande planens övriga åtgärder.

Gällande språkkunskaper är B1.1. en befogad målnivå (t.ex. 11.5.2 s. 78) som det kan ta flera år för nybörjare i språket att nå beroende på studievana och utbildningsbakgrund. Förutom utbildningarnas kvalitet som enligt uppgift nog kan förbättras, bör även dessa grundläggande individuella skillnader beaktas i integrationsutbildningarnas tidsspann och anpassning av uppläggen.

Flexibilitet och lokalförankring

Planen fastställer att tiden för integrationsplanen skulle vara flexibel, men högst 2 år (11.6). Enligt vår erfarenhet är flexibiliteten ett gott alternativ för personer med en god utgångsstatus, medan två år kan vara en för kort tid för personer med t.ex. svåra trauman och/eller mycket låg utbildning i bagaget. En flexibel och något högre övre gräns vore att föredra, vilket också signaleras i ett av de tidigare kapitlen där det talas om 3 år.

Viktigt med en uppdatering och att ta avstamp i fakta så som denna gör. I planen noteras att kommunerna är olika till sin karaktär och i hur länge integrationsarbete bedrivits aktivt. Det är således viktigt att åtgärderna bör tillämpas med sådan flexibilitet att de tydliga regionala skillnaderna beaktas. I kapitel 8 beaktas också att forskningsbasen behöver öka genom samverkan med kommuner och andra aktörer. Här är det viktigt

samverkansprogrammen (kumppannusohjelmat) beaktar mångfalden av kommuner, så att en rätt balans fås i den forskning som bedrivs.

Det tvärprofessionella upplägg som föreslås är utomordentligt väsentligt och väl beskrivet i åtgärdsprogrammet (11.4). För att det ska fungera på önskvärt sätt t.ex. med avseende på invandrarens fritidssysselsättningar behöver lokal förankring och lokalkännedom också betonas. En flexibilitet i modellerna för samarbete bör vara möjlig, med hänvisning till det tidigare konstaterandet om kommunernas heterogenitet.

De åtgärder som nämns i kapitel 12.3 är mycket välkomna under förutsättning att de innefattar identifiering av vilka kunskaper invandraren har sedan tidigare och om dessa behöver kompletteras.

Övrigt

Verkligen bra att garantera tillräcklig finansiering för den fria bildningens arbete med litteracitetsutveckling och grundläggande utbildning för vuxna. Där mångårig kunskap redan finns är det enklaste att garantera tillräcklig finansiering för dess genomförande i tillräcklig omfattning. Planen identifierar också behovet av statligt finansiellt stöd till kommunerna för de ytterligare uppgifter de åläggs i relation till integration (11.6). Detta är en nödvändig förutsättning för en fortsatt god samhällskohesion.

Upphandlingskravet har medfört behov av ett flertal justeringsmekanismer som kunde avhjälpas med kvalitetskriterier och ett kostnadstak.

Vi noterar att planen i huvudsak fokuserar på den vuxna befolkningens smidiga integrering på arbetsmarknaden, men önskar i detta sammanhang påpeka att insatser kan behövas för en sund identitetsutveckling för barn till föräldrar som invandrat till Finland för att stärka dessa barns kommande placering på arbetsmarknaden och delaktighet i samhället.

Å Närpes stads vägnar

Mikaela Björklund, stadsdirektör
Jennifer Ståhlgård, integrationssamordnare

Källor

Närpes stad. (2021). *Handlingsplan för tvåvägsintegration i Närpes stad*. Tillgängig via: Stadgor & utredningar | Närpes stad (narpes.fi)

Klarenbeek, L. M. (2019). Reconceptualising 'integration as a two-way process'. *Migration studies*. https://doi.org/10.1093/migration/mnz033